

Necessitats pedagògiques de les famílies d'infants de 3 a 6 anys. Un estudi de cas

Sílvia Ros Cortijo*

Resum

Totes les famílies es plantegen una sèrie de qüestions entorn de la manera d'educar els seus fills o filles al llarg del seu desenvolupament. Cada família és diferent i, per tant, té uns interessos i unes necessitats particulars. Sovint, les famílies se senten insegures i intenten resoldre els dubtes que tenen utilitzant diferents estratègies. En l'actualitat, existeixen diferents programes de formació per les famílies i escoles de pares on l'intercanvi d'experiències i la reflexió es converteixen en eines que permeten millorar els recursos per educar a les famílies. La recerca que presentem en aquest article vol conèixer quins són els temes que interessen a les famílies a l'hora d'educar fills i filles; saber quin coneixement tenen dels aspectes educatius; saber si l'interès de les famílies sobre qüestions educatives es relaciona amb el coneixement que en tenen. Finalment, es volen conèixer els recursos que les famílies utilitzen a l'hora d'educar a infants de tres i sis anys.

Paraules clau

educació familiar, pares i fills, educar als pares, programes d'assessorament a les famílies

Recepció de l'original: 10 de setembre de 2014

Acceptació de l'article: 1 d'octubre de 2014

Introducció

Ens trobem al segle XXI, som fruit de milers de generacions. Tradicionalment, el recolzament social rebut per les parelles a l'hora d'afrontar la paternitat i/o la maternitat provenia dels familiars d'ambdós cònjuges. Però les transformacions socials de la nostra societat fan que, en l'actualitat, de vegades per raons senzillament geogràfiques i altres per raons de naturalesa més ideològica, moltes parelles joves es troben allunyades dels seus familiars d'origen. (Palacios i Hidalgo, 1996). A més, cada família tria per a si i els seus fills els valors que considera més coherents o prioritaris. Però, en una societat tant complexa i plural com la nostra, els sistemes de valors són també molt diversos. Com podem fer front a aquesta situació? Com podem ajudar a les famílies en la tasca d'educar als infants?

Cada família té el seu estil i la seva manera de fer o d'actuar, però en totes hi ha un denominador comú «l'exigència i el compromís personal amb els fills implica una oportunitat per cercar l'autonomia personal. Des de la perspectiva de la transmissió de valors, la paternitat i la maternitat comporten possibilitats de creixement personal i d'interpel·lació a la necessitat de cercar la felicitat» (Corbella, 2005, p. 137). El present article vol contribuir a informar sobre les necessitats reals d'un conjunt de famílies. Per fer-ho, ens endinsarem en les consideracions i en la veu d'un grup de famílies

(*) Professora Associada del Departament de Didàctica de la Llengua i de la Literatura de la Universitat de Barcelona. És psicopedagoga i mestra en un Centre Públic d'Educació Infantil i Primària. Adreça electrònica: silviaros50@ub.edu

d'Esparreguera. Posteriorment, procedirem a corroborar les informacions d'aquestes amb l'opinió de tres expertes¹ en educació i formació de pares i mares. D'aquesta manera, disposarem d'una mirada més acurada de les necessitats pedagògiques de les famílies d'infants de tres a sis anys.

Plantejament del problema

Les persones naixem amb abundants mancances i amb gairebé tot per aprendre. Actituds, valors i hàbits de comportament constitueixen l'aprenentatge imprescindible per «exercir» d'humans ja que ningú neix educat, preparat per viure en una societat. Tot i l'extensa informació existent per ajudar a les famílies en la tasca d'educar als seus fills i filles, els pares i mares, freqüentment, fan servir la intuïció i el sentit comú a l'hora d'educar (Casals, 2007).

En aquest sentit, en els temes relacionats amb l'educació no hi ha veritats absolutes, només tendències generalitzables, però se sap que determinades formes d'actuació dels pares i mares sovint poden ajudar en el procés d'educar en la família (Casals, 2004). L'estudi de cas que es presenta a continuació es defineix com una prova pilot. Se centra en una mostra de 61 famílies de la població d'Esparreguera, municipi ubicat a la comarca del Baix Llobregat Nord. En l'actualitat, a Esparreguera no existeix cap espai on les famílies d'infants de tres a sis anys puguin expressar les seves inquietuds i dificultats en qüestions d'educació. Durant els anys 2002-2011, la població tenia un servei d'espai petitó, espai nadó i espai familiar on es donaven eines per a criar als fills en el respecte, l'educació, la tolerància i l'amor². Aquests serveis oferien un acompanyament i ajuda mútua entre professionals i famílies. A la vegada, proporcionava una acollida, una comprensió i un suport per a les famílies i facilitava recursos per a ajudar en el desenvolupament integral dels infants. Actualment, les famílies d'Esparreguera han de cercar recursos i solucions de manera personal per a donar resposta a les necessitats que tenen com a educadors. Davant aquesta necessitat convertida en problema esdevé la necessitat de realitzar un estudi amb els objectius següents:

1. Conèixer quins són els temes que interessen a les famílies a l'hora d'educar als/les seus/ves fills/es.
2. Identificar les demandes que reben els professionals que es dediquen a la formació de famílies d'aquestes edats.
3. Saber quins coneixements tenen les famílies en aspectes educatius.
4. Saber si l'interès que tenen les famílies sobre qüestions educatives es relaciona amb el coneixement que en tenen.

(1) Carme Thió de Pol és psicòloga especialitzada en educació infantil. Es dedica a l'orientació i formació de mestres i assessorament familiar; col·labora amb l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Montse Verge Vallès és educadora infantil i familiar, i terapeuta Cranisacral especialitzada en l'àmbit de Biodinàmica Cranisacral i la teràpia prenatal i perinatal. Casti López Garrido és psicòloga; es dedica a l'orientació i l'assessorament familiar i treballa com a terapeuta individual.

(2) <http://www.esparreguera.cat/actualitat/agenda/id/1302.html>

5. Conèixer els recursos que les famílies utilitzen a l'hora d'educar als seus fills de tres a sis anys.
6. Conèixer, segons l'opinió de tres expertes en educació familiar, on van a cercar informació les famílies davant els dubtes relacionats amb l'educació dels seus fills/es.

De la mateixa manera, es van plantejar les següents hipòtesis:

- a) Les famílies amb un únic fill tenen interessos diferents que les famílies de més d'un fill.
- b) Les famílies amb un fill únic tenen menys coneixement a l'hora d'educar als seus fills/es.
- c) L'interès de les famílies no es relaciona amb el coneixement que tenen.
- d) Les necessitats que les famílies manifesten són diferents a les que expressen les professionals.

A continuació es descriuran cadascuna d'aquestes qüestions.

Fonamentació teòrica

És habitual escoltar entre els pares i mares que l'«ofici» de ser pare i mare no s'aprèn enlloc i és, alhora, una de les tasques més delicades que emprenem els éssers humans. Per tant, hi ha un interès dels pares i mares per millorar, en la mesura de les seves possibilitats, les condicions de creixement dels seus fills i filles. Aquesta preocupació és un factor determinant per entendre les escoles de pares i les mares.

L'educació és un fenomen diferencial i dinàmic que caracteritza als éssers humans ja que només nosaltres estem capacitats per ser promotors i receptors de processos educatius. L'educació familiar s'inicia en el moment en què apareix la decisió de concebre un fill, i s'estén al llarg de tot el temps que dura la relació i el contacte entre els membres del grup familiar. Per tant, és un procés permanent i continu que pren rellevància durant el període de dependència dels fills respecte als pares. D'aquesta manera, l'acció educativa en els primers anys de vida dels infants resulta decisiva (Castillejo, 1984). Malgrat aquest fet, no tots els pares i les mares assumeixen de la mateixa manera la seva responsabilitat educativa, sinó que cada família crea el seu propi model educatiu familiar, la seva cultura familiar (Buxarrais i Zeledón, 2007). És a dir, el conjunt de creences, hàbits, valors, mites i propòsits que fonamenten l'acció educativa exercida sobre els fills i que es manifesten amb unes normes, uns estils de comunicació concrets, unes estratègies i unes pautes de conducta que regulen la interacció dels pares i els seus fills entre si (Gimeno, 1999).

Històricament, a Espanya, la formació de pares i mares ha estat bàsicament limitada a les escoles de pares. El seu origen es relaciona amb la creença que la família és un lloc on la infància aprèn un gran nombre de coses. Per tant, si els pares ensenyen als seus fills, aquests, poden ser alumnes de programes en què, diferents especialistes, els ensenyen a com ensenyar als seus fills (Campolina i Claudio, 2012). En l'actualitat, existeixen escoles de pares que tenen com objectiu desenvolupar actituds adequades per a la

comprensió del procés educatiu i desenvolupar aptituds per a resoldre problemes de la convivència familiar (Tourinán, 2001).

A partir del 2000, els programes adreçats a la millora de les pràctiques educatives familiars s'han incrementat notablement. Aquests nous programes, a diferència de les escoles de pares que neixen estretament relacionades amb l'educació escolar, es recolzen en la idea que com més primerenca és l'edat del nen, més eficaç és la intervenció en la seva família. En altres paraules, es considera que una part important de la socialització i de la individualització ocorre en les primeres edats i, per tant, és molt important que els infants rebin una atenció educativa adequada en la seva família.

Els programes de formació s'adrecen al conjunt de les famílies d'una població determinada. Tenen per objectiu la millora de les pautes de criança. Centren els seus esforços en el desenvolupament de competències i habilitats educatives a totes les persones de la comunitat i responen a un model d'intervenció psicopedagògica preventiu que col·loca l'accent en la vessant educativa de les pràctiques de criança (Pourtoise, 2006).

Existeixen moltes tipologies d'escoles de pares i mares, cadascuna d'elles amb uns objectius i unes dinàmiques particulars.

- Escoles terapèutiques: CEAPA, Confederación Española de Asociaciones de Padres y Madres de Alumnos. Aquests centres intenten solucionar els problemes concrets de les famílies que tenen fills amb necessitats específiques com la Síndrome de Down, l'autisme, etc.
- Escoles amb adscripció ideològica: són nombroses les activitats formatives promogudes des d'organitzacions religioses com ara CONCAPA, la Confederación Católica de Padres de Familia y Padres de Alumnos. Amb l'objectiu de promoure els interessos de les famílies i aconseguir que els seus fills rebin, en la vida escolar, una formació d'acord amb les seves creences i conviccions.
- Escoles i Associacions dirigides a promoure un canvi social i la millora de les condicions de la infància a través de la participació dels pares i mares. Exemples d'aquesta tipologia d'escoles són l'escola de pares de la FAPAC; l'escola de pares de La Salle Manresa; l'escola de Vic i escoles de pares d'AMPA de nombrosos centres educatius.
- Escoles de pares i mares en línia, amb l'ús de les últimes tècniques multimèdia. Un exemple d'elles és l'anomenada Universitat per a pares i mares. Tot i que aquesta oferta sigui limitada i poc utilitzada, cada dia es van creant empreses especialitzades en desenvolupar continguts relacionats amb la formació de pares, emprant plataformes de formació e-learning, blogs, webs, possibilitant una gran flexibilitat horària. (Campolina i Claudio, 2012). El Ministeri d'Educació d'Espanya té una «Escuela de Padres» incorporada a la seva web oficial. De la mateixa manera, moltes agrupacions de centres i altres centres individuals tenen la seva pròpia escola de pares per a donar resposta a les necessitats de formació de les famílies. (López, 2005). La pàgina web de la Generalitat de Catalunya també disposa d'un espai específic destinat a les famílies. A la vegada, el Consell Escolar Municipal de Barcelona ha posat en marxa una web pensada específicament per ajudar a les famílies en

l'educació dels seus fills. Finalment, Família Fòrum ofereix a les famílies un espai per a compartir i aprendre des de la seva pàgina web.

Paral·lelament, s'ha demostrat que breus instruccions escrites (fulletons preparats, llibres escrits de manera didàctica pels pares i mares) tenen un valor limitat i que els grups de famílies són realment la manera més satisfactòria de difondre la informació. Estudis demostren que la formació a les famílies pot tenir èxit sota algunes circumstàncies i amb alguns tipus d'informació. Hi ha pares que necessiten instruccions específiques orals i escrites i, altres, que requereixen estimulació i indicadors addicionals. Ara per ara, se sap poc sobre quan és suficient la instrucció verbal i com està afectada a l'adquisició paterna de tècniques per altres factors tals com el nivell de vocabulari o el tipus de tècnica en què s'està ensenyant (Álvarez; Berástegui i Elzo, 2006).

Recentment, s'ha publicat el llibre de Thió de Pol (2013). En ell, l'autora parla dels temes més demanats i tractats en els grups de reflexió i d'aprenentatge compartit de pares i mares amb l'objectiu d'acompanyar a altres pares i mares que estan en plena aventura d'educar els fills.

Disseny metodològic

La present investigació es posiciona en una metodologia mixta utilitzant la metodologia quantitativa i la metodologia qualitativa. El treball empíric se centra en l'estudi d'una mostra seleccionada, de manera intencional, de l'univers poblacional de pares i mares que tenen, al menys, un fill o filla entre 3 i 6 anys d'edat i que viuen a Esparreguera³. De la mateixa manera, el tipus de mostreig de la metodologia qualitativa també és intencional ja que les especialistes triades per a participar en la recerca s'han seleccionat en funció de la seva formació com a professionals que treballen en l'educació i formació de les famílies.

Respecte al procediment que s'ha utilitzat per fer l'anàlisi de les dades dels qüestionaris destinats a les famílies ha estat el programa estadístic SPSS Statistical Package for Social Sciences, SPSS 20.

Descripció i anàlisi dels resultats

La descripció i l'anàlisi dels resultats es farà de manera simultània amb les dades obtingudes dels qüestionaris i de les entrevistes, per tal de poder observar amb més claredat cadascuna de les qüestions plantejades.

La mitjana d'edat de les famílies que han respost el qüestionari és de 36'85 anys. Aquesta edat, però, varia en funció de si són famílies amb un únic fill, les quals tenen una mitjana d'edat de 34 anys; o bé si són famílies amb més d'un fill, les quals tenen una

(3) Esparreguera és una vila i municipi de la comarca del Baix Llobregat i de la subcomarca del Montserratí. Des del punt de vista demogràfic, els últims anys Esparreguera ha experimentat un gran creixement degut, en gran mesura, per la inauguració l'any 1990 de l'autovia A2. Aquest creixement ha propiciat la creació de nous barris (Can Comelles, El Castell...) i el creixement de la resta de nuclis del municipi. Actualment, Esparreguera té un total de 21.926 habitants, dels quals 11.136 són homes i 10.790 dones segons les xifres oficials de població obtingudes de la revisió del Padró municipal en data 1 de gener de 2013. <http://www.ine.es/jaxi/tabla.do>

mitjana d'edat de 38'5 anys. El qüestionari ha estat contestat per 61 persones, de les quals el 23% eren homes i el 77% dones. Cal destacar, a més que el 53% de les persones enquestades estan casades o ajuntades i només un 8% de les famílies estan separades.

El qüestionari ha estat emplenat per dues tipologies de famílies: Famílies amb un fill únic de 3 a 6 anys (40%) i famílies amb més d'un fill (60%), de les quals el 33% de les famílies el fill d'entre 3 i 6 anys és el germà gran i el 27% de les famílies el fill d'aquesta franja d'edat és el germà petit.

S'han diferenciat cinc àrees d'estudi per tal de facilitar la descripció i l'anàlisi dels resultats. Les àrees d'estudi són les següents: 1. Interessos de les famílies; 2. Coneixement de les famílies en aspectes educatius; 3. Interès i coneixement; 4. Necessitats de formació segons les expertes; 5. Recursos educatius. S'aniran intercalant els objectius i les hipòtesis ja que dels objectius se'n deriven les hipòtesis i, d'aquesta manera, es podran observar els resultats de manera més ordenada.

Àrea 1: Interessos de les famílies

La taula 1 mostra un resum dels temes que consideren més interessants les famílies de l'esmentat estudi a l'hora d'educar als seus infants.

Taula 1. Temes que les famílies consideren més interessants

Temes que les famílies consideren més interessants	Tant % d'interès
Saber com es transmeten els valors.	92%
Saber com escoltar als fills/es per a què es comuniquin amb els pares.	90%
Conèixer les característiques evolutives.	89%
Conèixer els processos d'aprenentatge.	87%
Saber detectar problemes de relació dels fills/es amb els altres.	87%
Conèixer estratègies per augmentar l'autoestima dels fills/es.	85%

Per comprovar la hipòtesi de si les famílies amb un únic fill tenen interessos diferents a les famílies que tenen més d'un fill s'ha passat la prova U de Mann-Whitney. En un primer moment, s'han analitzat les dades partint de la variable interès en general, és a dir, a partir de la mitjana de totes les dades d'interès. En aquest cas, el grau de significació és de $p = 0,107$. Podem assenyalar, doncs, que no existeixen diferències significatives entre els dos grups de famílies, és a dir, que els interessos dels pares amb un únic fill i els interessos dels pares amb més d'un fill/a són iguals. Tot i així, es va tornar a passar la prova esmentada en cadascun dels vuit ítems que presentaven alguna diferència en els percentatges. En la taula 2 es poden observar els resultats dels temes que són més interessants per a les dues tipologies de famílies.

Taula 2. Temes que presenten diferències entre les famílies

Temes que presenten diferències entre les famílies	Famílies amb un únic fill/a	Famílies amb més d'un fill/a	SIG U de Mann-Whitney
Saber actuar davant la relació entre els germans; gelosia, convivència, etc.	64%	83%	0,047
Guanyar-se l'autoritat davant dels fills/es.	68%	77,8%	0,445
Gestionar els conflictes en la convivència familiar.	64%	83,3%	0,69
Conèixer alternatives al càstig.	80%	69,4%	0,345
Saber com influeixen els mitjans de comunicació en els/les fills/es (TV, ràdio, Internet).	44%	63,9%	0.145
Promoure bons hàbits d'ús de les pantalles: consoles, joc, xat, TV.	52%	72,2%	0,087
Conèixer les diferents eines tecnològiques.	40%	58,3%	0.368
Conèixer quines són les joguines més apropiades per a cada edat.	48%	58,3%	0,839

Observant la taula es pot veure que en els vuit ítems les famílies amb més d'un fill mostren més interès que les famílies amb un únic fill. L'única excepció és en el cas de l'interès per conèixer alternatives al càstig el qual les famílies amb un únic fill mostren més interès (80%) que les famílies amb més d'un fill (69,4%).

En general, no hi ha diferències significatives entre les famílies que tenen un fill i les famílies que tenen més d'un fill en relació en l'interès que tenen en qüestions educatives. L'únic cas que presenta una lleugera diferència és en l'ítem «En quin grau l'interessa saber com actuar davant la relació entre els germans; gelosia, convivència» (sig. 0,047) ja que la significació asimptòtica és inferior a 0.05.

Àrea 2: Coneixement de les famílies en aspectes educatius

Les famílies del present estudi consideren que tenen un major coneixement en els aspectes següents:

% De famílies que afirmen tenir un elevat coneixement en:

- Conèixer les característiques evolutives del seu fill/a. (61%).
 - Saber posar límits. (61%).
 - Tenir idees per a gaudir de l'oci i del temps lliure. (61%).
 - Promoure un consum responsable de les joguines. (58%).
 - Conèixer estratègies perquè els infants es comuniquin amb els pares. (56%).
 - Conèixer joguines apropiades per a cada edat. (53%).
 - Conèixer estratègies per menjar de tot i amb gust. (52%).
 - Promoure hàbits d'higiene. (50%).
-

En canvi, les famílies enquestades han manifestat que tenen un menor coneixement en els aspectes següents:

% De famílies que afirmen tenir un menor coneixement en:

- Conèixer alternatives al càstig. (53%).
 - Saber guanyar-se l'autoritat davant els fills/es. (52%).
 - Conèixer com influencien els mitjans comunicació als infants. (52%).
 - Saber gestionar els sentiments. (50%).
-

Finalment, les qüestions que les famílies esmentades consideren que no coneixen gens els següents aspectes.

% De famílies que afirmen que no coneixen gens els aspectes següents:

- Conèixer els programes educatius adients a l'edat dels seus fills/es (13%).
 - Dominar les diferents eines tecnològiques (11%).
-

Les professionals que es dediquen a la formació de famílies van donar resposta a la hipòtesi que les famílies amb un fill únic de 3 a 6 anys tenen menys coneixement a l'hora d'educar als seus fills/es. Les expertes afirmen que, normalment, els pares primerencs necessiten informació sobre tot. En canvi, famílies amb més d'un fill tenen coses molt concretes a resoldre. De la mateixa manera, consideren que els pares primerencs necessiten ser acompanyats perquè, sovint, se senten insegurs i desprotegits.

Àrea 3: Interès i coneixement

Per poder conèixer si l'interès que tenen les famílies sobre qüestions educatives es relaciona amb el coneixement que tenen, s'ha utilitzat la prova Kolmogorov-Smirnov.

S'ha aplicat la prova no paramètriques, la prova de correlació Spearman per obtenir el coeficient de correlació entre les dues variables. La significació d'aquestes és de 0,212 i, per tant, és major a 0,05. Podem afirmar que no hi ha correlació entre els dues variables. És a dir, que una persona tingui molt interès no està associat a que tingui molt coneixement.

D'altra banda, per tal de comprovar si existeixen diferències significatives entre les variables interès i coneixement s'ha realitzat la prova U de Mann-Whitney. S'ha fet una comparació de mitjanes de cadascuna de les variables interès i coneixement. La significació asimptòtica s'ha realitzat mitjançant la prova U de Mann-Whitney i és de 0,107 el que representa que no existeixen diferències significatives. Però s'observa una lleugera diferència entre les dues tipologies de famílies ja que el rang pro-mig d'interès de les famílies amb un únic fill és inferior respecte als resultats d'interès de les famílies amb més d'un fill.

Pel que fa al coneixement que tenen les famílies es pot observar que el rang pro-mig és similar amb l'anomenat anteriorment i, per tant, no existeixen diferències significatives entre les dues variables. Aquest fet també queda demostrat amb la prova U de Mann-Whitney la qual demostra una significació asimptòtica de 0,924.

Les famílies tenen molt interès en els aspectes educatius independentment del coneixement que tenen. Per tant, no existeix una relació significativa entre les variables coneixement i interès.

Àrea 4: Necessitats de formació de les famílies

Segons Thió de Pol (2013) els temes més demanats i tractats en els grups de pares i mares són: el concepte d'estimar, l'autonomia, els premis i els càstigs, els límits, la comunicació entre pares i fills, les baralles i els conflictes, la gelosia, les pors, educar les emocions, temes controvertits i les discrepàncies de parella. Altres temes destacats per les professionals són: l'alimentació, el plor, el dormir, la relació entre pares i fills, el respecte i la tolerància.

Àrea 5: Recursos educatius

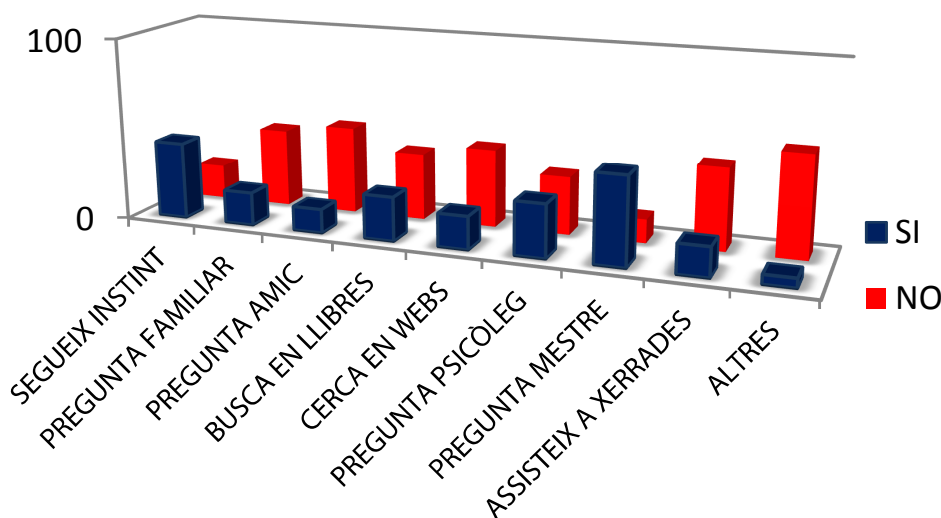
La taula 3 mostra un resum del percentatge de cadascun dels recursos que utilitzen les famílies del present estudi quan tenen dubtes a l'hora d'educar als seus fills i filles de tres a sis anys.

Taula 3. Percentatge de recursos que utilitzen les famílies

RECURSOS	% de resposta FILL ÚNIC	% de resposta MÉS D'UN FILL
Demandar ajuda al mestre	80%	77,8%
Guiant-se pel propi instint	El 77% de les famílies totals	
Demandar ajuda a un professional (psicòleg, metge)	36%	44,4%
Assistir a xerrades formatives	36%	22,2%
Preguntar a un familiar	32%	27,8%
Preguntar a un amic	24%	19,0%
Cercar en llibres, revistes	28%	47,2%
Cercar en Webs	20%	36,1%
Altres	0%	13,9%

Amb la taula anterior es pot observar que les famílies, davant qualsevol dubte, acostumen a preguntar al mestre del seu fill/a (amb un 80%) i a seguir el seu instint (77%). Les famílies amb més d'un fill manifesten amb un 47,2% que busquen en llibres o revistes i demanen ajuda a algun professional del món sanitari o expert en el tema (44,4%). Cal destacar que el recurs que menys utilitzen les famílies amb més d'un fill és el de preguntar a un amic (19%) i les famílies amb un únic fill el que menys utilitzen és cercar informació a les pàgines d'Internet (20%).

En el gràfic 1 es poden observar els resultats de les respostes del total de les famílies en relació amb els recursos que més utilitzen a l'hora de cercar informació.

Gràfic 1. Recursos utilitzats per les famílies a l'hora de cercar informació

Per tal de corroborar la informació que ens han facilitat les famílies, es va preguntar a les expertes en la matèria. Les tres professionals coincideixen en afirmar que les famílies busquen alguna persona que els ajudi a aclarir els seus dubtes. Les famílies manifesten que hi ha massa informació per Internet i, sovint, costa diferenciar quina informació és de qualitat i quina no ho és. De la mateixa manera, les expertes consideren que les famílies, sovint, estan confoses perquè un pediatre els diu una cosa, un metge una altra, etc. És per aquest motiu que un dels objectius dels espais de formació familiar és afavorir que els pares siguin autònoms i siguin capaços d'elaborar el seu criteri a partir de la reflexió.

Resultats

De la mateixa manera que s'ha realitzat en l'apartat anterior, els resultats també seran descrits a partir de les 5 àrees d'estudi. A continuació es descriuen cadascun d'ells.

Àrea 1: Interessos de les famílies

A mode de síntesi, podem dir que els temes que interessen més a les famílies a l'hora d'educar als seus fills són aspectes que tenen a veure amb el dia a dia com a pares. És a dir, a les famílies els interessa saber com es transmeten els valors, un fet important tenint en compte que l'ésser humà viu condicionat per la cultura que assimila a través del procés socialitzador dels grups als quals pertany. Aquest procés afavoreix l'aprenentatge de valors, actituds, creences i hàbits necessaris en la persona per a participar eficaçment com a membre individual i/o grupal (Guevarra et al., 2007). Per tant, els pares i les mares de l'esmentat estudi s'adonen que, de manera conscient o no, en cada actuació, decisió i part del nostre discurs estem mostrant els nostres valors i, és per aquest motiu que es mostren interessats per aquest tema.

De la mateixa manera, les mares i els pares enquestats demostren que en la família, els subjectes han de ser actius en el seu procés d'aprenentatge. En aquest cas, els pares s'interessen per conèixer les característiques evolutives i els processos d'aprenentatge dels seus fills i filles. A la vegada, també mostren interès per saber escoltar als fills per a què es comuniquin i saber detectar problemes de relació dels fills amb els altres. Per tant, es pot afirmar que els pares del present estudi comprenen que el nucli familiar ha de promoure la participació projectiva. Per fer-ho, cal promoure que els infants puguin involucrar-se en allò que els implica tot desenvolupant capacitats expressives i dialògiques per a posar-se d'acord, negociar i/o consensuar amb els seus pares (Trilla i Novella, 2001).

D'altra banda, tal i com s'ha comentat anteriorment, els interessos dels pares amb un únic fill i els interessos dels pares amb més d'un fill/a són iguals. L'únic cas que presenta una lleugera diferència és en la qüestió de saber com actuar davant la relació entre els germans; gelosia, convivència, etc. Es considera lògic aquest fet ja que les famílies amb un únic fill no s'han trobat amb la necessitat d'interessar-se per aquest tema.

Àrea 2: Coneixement de les famílies

Per tal de poder classificar els conceptes que les famílies enquestades consideren que tenen un major coneixement s'ha considerat oportú relacionar-los amb els recursos que utilitzen per cercar informació. És a dir, les famílies de l'esmentat estudi consideren que coneixen les característiques evolutives dels seus fills i saben utilitzar estratègies per afavorir els àpats i els hàbits d'higiene, qüestions que, sovint, són tractades amb els professionals del món sanitari o del món educatiu. En canvi, aspectes com saber posar límits, tenir estratègies per afavorir la comunicació amb els infants són qüestions que apareixen en les aules i, per tant, són qüestions que es treballen des de l'escola així com també en xerrades de formació per a les famílies. Finalment, aspectes com tenir idees per a gaudir de l'oci i del temps lliure, promoure un consum responsable de joguines i conèixer joguines apropiades per a cada edat són qüestions que apareixen en les xerrades formatives i/o també es poden cercar per la web.

Les famílies enquestades tenen un menor coneixement en aspectes com saber guanyar-se l'autoritat davant els fills i conèixer alternatives al càstig. Resulta interessant aquesta dada si s'analitzen les tendències educatives que van viure els pares de l'esmentat estudi. És a dir, antigament, el càstig i l'autoritat davant els fills era una tendència generalitzada. Actualment, degut al canvi social que estem experimentant, sembla que les famílies se senten perdudes ja que no volen actuar com ho van fer els seus pares però, a la vegada, no saben com fer-ho d'una altra manera. Tal i com afirma Ballenato (2008) els dubtes sobre si s'està educant bé als fills/es han sorgit en totes les èpoques. El que ha variat és la complexitat i la rapidesa dels canvis en la societat. En generacions anteriors, la mare tenia una dedicació exclusiva envers als fills/es. Ara, s'han d'adaptar als canvis i és necessari recuperar la dedicació i l'autoritat en el si del nucli familiar.

Aquest mateix problema esdevé a l'hora de saber gestionar els sentiments, una altra necessitat manifestada per les famílies enquestades. Fa uns anys, l'educació emocional i la gestió dels sentiments era quelcom desconegut i que no rebia cap mena d'importància. Avui se sap que com a educadors hem d'afavorir el desenvolupament de la personalitat integral de la persona i, per tant, cal potenciar els aspectes cognitius i els emocionals.

De la mateixa manera, les temàtiques que les famílies consideren que no coneixen gens són les relacionades amb la cultura digital. És a dir, les famílies afirmen que no dominen gens les diferents eines tecnològiques. També afirmen que no saben com influeixen els mitjans de comunicació als seus fills/es ni tampoc coneixen els programes educatius adients a l'edat dels seus infants. Segons Ballenato (2008) els infants d'avui tenen, en general, una quantitat de recursos que no estaven a la disposició dels infants de generacions anteriors. En l'actualitat, els infants tenen més estímuls, més opcions i viuen en una societat que evoluciona molt ràpid. En canvi, els pares i mares no han estat formats en les noves tecnologies i és, per aquest motiu, que s'adonen que han d'aprendre moltes qüestions per poder fer front a aquesta necessitat.

Amb els resultats exposats podem interpretar que aquestes són, les principals necessitats de formació que les famílies han manifestat. Per tant, a l'hora de proposar una

xerrada informativa dirigida a famílies d'infants d'aquestes edats, serà interessant tenir en compte aquestes dades.

Així doncs, podem acceptar la hipòtesi que les famílies amb un fill únic de 3 a 6 anys tenen menys coneixement a l'hora d'educar als seus fills/es. Els resultats obtinguts amb aquesta mostra ens indiquen que els pares primerencs necessiten més informació. És a dir, necessiten ser acompanyats perquè se senten més insegurs i desprotegits. Tot i així, és important tenir en compte que no es pot generalitzar perquè hi ha moltes famílies i cadascuna és diferent.

Àrea 3: Interès i coneixement

Com s'ha anomenat anteriorment, s'ha comprovat que no existeixen diferències significatives entre l'interès que tenen les famílies en qüestions educatives i el coneixement que aquestes tenen. És a dir, que una persona tingui molt interès no està associat a que tingui molt coneixement. Cal dir, però, que aquest aspecte és multidimensional ja que poden afectar en els resultats altres variables que no han estat utilitzades en aquest estudi i que expliquin aquest fet. Per tant, resulta difícil treure conclusions amb dues variables estudiades. És per aquest motiu que la hipòtesi ha estat confirmada amb les entrevistes realitzades amb les persones expertes en la matèria, les quals afirmen que no té relació. És a dir, que el nivell d'estudis de les famílies no es relaciona amb el coneixement que tenen a l'hora d'educar als seus fills.

Àrea 4: Necessitats de formació de les famílies

Tenint en compte les necessitats de formació que han manifestat les famílies podem afirmar que les necessitats que les famílies manifesten són diferents a les que expressen les professionals. Com es pot observar en la taula 4, els dos col·lectius coincideixen en les demandes de formació més generals. Tot i així, hi ha algunes diferències, possiblement degudes a les distintes tipologies de famílies. És a dir, el present estudi mostra les necessitats de 61 famílies d'Esparreguera. En canvi, les professionals han pogut treballar amb un nombre més gran de famílies les quals permet tenir una visió més general de les demandes familiars.

Taula 4. Demandes de formació de famílies i expertes

Necessitats de formació	Segons les famílies	Segons les expertes
Autoritat	x	x
Límits	x	x
Programes educatius	x	x
Influència del mitjans de comunicació	x	
Gestió dels sentiments	x	
Coneixement de les eines tecnològiques	x	
Relació entre germans		x
Necessitats bàsiques: menjar, dormir.		x
Comunicació entre pares i fills.		x
Temes al voltant de la relació que mantenen amb el mestre.		x

Àrea 5: Recursos educatius

A mode de síntesi es pot afirmar que les famílies que han respost el qüestionari, davant qualsevol dubte acostumen a preguntar al mestre del seu fill/a. Aquest fet dóna una especial importància a la relació que s'estableix entre el mestre i les famílies. És a dir, les famílies dipositen molta confiança envers als tutors i tutores dels seus fills. És per aquest motiu que els professionals que es dediquen a l'educació han de conèixer les qüestions que més preocupen a les famílies per a poder-hi donar resposta. A la vegada, és molt important que fomentin una bona acció tutorial per tal de mantenir la confiança i afavorir la seva ajuda i col·laboració.

A més, les famílies del present estudi també donen molta rellevància al fet de seguir el seu instint a l'hora d'educar als seus fills o filles. Aquests resultats es corroboren amb els resultats de l'estudi realitzat per Casals (2007) la qual afirmava que els pares i mares, sovint, fan servir l'instint, la intuïció i el sentit comú per a trobar la manera més òptima de comportar-se, de resoldre els conflictes i de respondre a cada situació en l'àmbit familiar. De la mateixa manera, les famílies enquestades afirmen que demanen ajuda a algun professional del món sanitari o expert en el tema per resoldre les seves qüestions tal i com Casals (2009) afirma. L'autora considera que les famílies s'inspiren o es fixen en algun model que els ha resultat representatiu, com ara els propis pares, amics que tenen infants d'edats similars, professionals o especialistes (pediatra, mestre, psicòleg). La lectura especialitzada també és considerada per l'autora i per a les famílies del present estudi, com un recurs per ajudar a entendre millor certs aspectes relacionats amb el desenvolupament i l'educació dels infants.

Segons les expertes, les famílies, davant qualsevol dubte, acostumen a demanar la seva ajuda ja que l'intercanvi d'experiències esdevé una eina que permet millorar la seva tasca com educadors. «Resolent els dubtes o accedint a nous coneixements, les famílies no només obtenen respostes sinó que, a més, els pares guanyen en confiança i en seguretat per afrontar, més competentment, l'exercici de la paternitat i la maternitat» (Palacios i Higaldo, 1996, p. 82). Per tant, les professionals coincideixen amb Entrena i Soriano (2003) quan afirmen que els programes de formació de pares han de ser elaborats partint d'uns objectius i uns continguts que obeeixin les necessitats concretes del grup de famílies i del context on viuen. Només d'aquesta manera, es pot donar resposta a les necessitats reals d'aquestes.

Una vegada finalitzat l'estudi, es vol destacar que, malgrat sigui un estudi pilot amb una mostra concreta de famílies, aquest treball pot ser generalitzat amb una mostra més àmplia. D'aquesta manera, es podrien corroborar els resultats i augmentar la validesa dels resultats. L'autora valora molt positivament totes les tasques que s'han realitzat durant els mesos que ha durat l'estudi i es mostra molt agraïda amb totes les persones que han col·laborat i l'han fet possible.

Referències

Álvarez, M. I.; Berástegui, A.; Elzo, J. (2006) *Educación y familia: La educación familiar en un mundo en cambio*. Madrid, Universidad Pontificia de Comillas.

- Arnau, J. (1995). «Metodología de la investigación psicológica», a Anguera, M.T.; Arnau, J.; Ato, M.; Martínez, R.; Pascual, J.; Vallejo, G. (eds.) *Métodos de Investigación en Psicología*. Madrid, Síntesis-Psicología, p. 23-44.
- Ballenato Prieto, G. (2008) *Educación sin gritar: padres e hijos: ¿convivencia o supervivencia?* Madrid, La esfera de los libros.
- Buxarrais, M.R.; Zeledón, P. (coords.) (2007) *Las familias y la educación en valores democráticos*. Barcelona, Editorial Claret.
- Campolina C.; Claudio, L. (2012) *Programa orienta padres: Una escuela de padres, a distancia*. [En línia]. Disponible en <http://hdl.handle.net/10835/1099>. [Consulta: 13 d'abril 2014].
- Casals i Cienfuegos-Jovellanos, R. (2004) *L'aventura de ser pares: Apostem per una convivència positiva*. Valls, Cossetània.
- (2007) *100 preguntes que ens fem els pares*. Barcelona, Proa.
- Casals Grané, E. (2009) *Passió pels fills: Educar és estimar... i més coses*. Barcelona, Claret.
- Castillejo Brull, J.L. (1984). «Modelos educativos y praxis: Crítica para una propuesta intervencionista», a Aznar, P.; Castillejo, J.L.; Cervera, A.; De la Orden, A.; Gómez-Ocaña, C.; Touriñán, J.M. *Conceptos y propuestas (I)*. València, Papers d'Educació-Teoría de la Educación, Nau Llibres, p. 15-29.
- Confederación Católica de Padres de familia y Padres de Alumnos. [En línia]. Disponible en <http://www.concapa.org/>. <http://www.concapa.org/>. www.escoladefamilias.es [Consulta: 13 d'abril 2014].
- Confederación Española de Asociaciones de Padres y Madres de Alumnos. [En línia]. Disponible en <http://www.ceapa.es/web/guest>. [Consulta: 13 d'abril 2014].
- Consell Escolar Municipal de Barcelona. «Connecta amb els teus fills i filles». www.bcn.cat/cem/paresimares. [Consulta: 4 d'abril 2014].
- Corbella i Roig, J. (2005) *Una relació: Pares i fills*. Barcelona, Columna.
- Escola de Pares de la FaPaC. [En línia]. Disponible en www.fapac.cat. [Consulta: 11 d'abril 2014].
- Escola de Pares de La Salle Manresa. [En línia]. Disponible en <http://www.minorisa.es/homepag/dolors/escola.htm>. [Consulta: 13 d'abril 2014].
- Escola de Vic. [En línia]. Disponible en <http://www.ampaiesvic.net/wordpress/?p=366>. [Consulta: 5 d'abril 2014].
- Entrena, S.; Soriano, A. (2003). «Escuela de Padres» a Gervilla, E. (Coord.) *Educación familiar*. Madrid, Narcea, p. 143-154.
- Família Fòrum. *Un espai per a compartir i aprendre amb famílies com la teva*. [En línia]. Disponible en <http://www.familiaforum.net/index.php>. [Consulta: 4 d'abril 2014].
- Gimeno Collado, A. (1999) *La familia: El desafío de la diversidad*. Barcelona, Ariel.
- Guevarra, B.; Zambrano de Guerreri, A.; Evies, A. (2007) «¿Para qué educar en valores?». *Revista Educación en Valores* (Valencia), 7, p. 96-106.
- López Lorca, H. F. (2005) *Pautas de transmisión de valores en el ámbito familiar*. Murcia, Universidad de Murcia. Departamento de Filología Francesa, Románica, Italiana y Árabe (Tesi doctoral; director: Ramón Mínguez Vallejos).

- Palacios, J.; Hidalgo, V. (1996) «Apoyo a las familias durante la transición a la paternidad. Evaluación de un programa de educación de padres». *Cultura y Educación*, 8, 4, p. 71-84. [En línea]. Disponible en: <http://www.ingentaconnect.com/content/fias/cye/1996/00000008/00000004/art00007>. [Consulta: 4 abril 2014].
- Pourtoise, J.P. (2006) *La educación implícita; socialización e individualización*. Madrid, Editorial Popular.
- Thió de Pol, C. (2013) *M'agrada la família que m'ha tocat. Educar els fills en positiu*. Barcelona, Eumo.
- Tourinán López, J.M. (2001). «Acción educativa familiar e intervención pedagógica», a AA.VV. *Familia, juventud y nuestros mayores*. Galicia, Fundación CaixaGalicia, Colección, Jornadas, Conferencias, Premios. Serie: Coetánea, p. 55-77.
- Trilla, J.; Novella, A. (2001) «Educación y participación social de la infancia». *Revista iberoamericana de educación*. (Madrid, Sociedad educadora), 26, p. 137-166.
- Universidad de Padres on-line. [En línea]. Disponible en <http://www.universidaddepadres.es/> i www.superpadres.com. [Consulta: 5 d'abril 2014].

Necesidades pedagógicas de las familias de niños de 3 a 6 años.

Un estudio de caso

Resumen: Todas las familias se plantean una serie de cuestiones en torno a la manera de educar a sus hijos o hijas a lo largo de su desarrollo. Cada familia es diferente y, por tanto, tiene unos intereses y unas necesidades particulares. A menudo, las familias se sienten inseguras e intentan resolver las dudas que tienen utilizando diferentes estrategias. En la actualidad, existen diferentes programas de formación para las familias y escuelas de padres donde el intercambio de experiencias y la reflexión se convierten en herramientas que permiten mejorar los recursos para educar a las familias. La investigación que se presenta a continuación quiere conocer cuáles son los temas que interesan a las familias a la hora de educar a sus hijos/as; saber qué conocimiento tienen en relación con los aspectos educativos; saber si el interés sobre cuestiones educativas se relaciona con el conocimiento que las familias tienen. Finalmente, se quieren conocer los recursos que las familias utilizan a la hora de educar a niños de tres y seis años.

Palabras clave: educación familiar, padres e hijos/as, educación de los padres, programas de asesoramiento a las familias.

Nécessités pédagogiques des familles d'enfants de 3 à 6 ans. Une étude de cas

Résumé: Toutes les familles se posent un ensemble de questions autour de la manière d'éduquer leurs enfants, filles ou garçons, au fil de leur développement. Chaque famille est différente et a, par conséquent, des intérêts et des nécessités particulières. Souvent, les parents se sentent peu sûrs d'eux-mêmes et tentent de résoudre les doutes qu'ils ont en utilisant différentes stratégies. Actuellement, il existe différents programmes de formation pour les familles et des écoles de parents où l'échange d'expériences et la réflexion se convertissent en outils qui permettent d'améliorer les ressources. La recherche que nous commençons dans cet article vise à découvrir les thèmes qui intéressent les familles au moment d'éduquer leurs enfants ; savoir quelles connaissances elles ont des aspects éducatifs ; savoir si l'intérêt des parents quant aux questions éducatives est en rapport avec la connaissance qu'ils en ont. Finalement, elle vise à connaître les ressources que les familles utilisent au moment d'éduquer les enfants de 3 à 6 ans.

Mots clés: éducation familiale, parents et enfants, éduquer les parents, programmes de conseil aux familles

The educational needs of families with children between the ages of three and six: a case study

Abstract: Every family needs to make decisions about its children's early childhood education but each family's interests and needs are unique. Often, unsure of how to proceed, parents and carers use different strategies to address their doubts. At the present time, a number of training programmes and educational institutions provide families with an opportunity to compare their experiences and this active exchange of ideas and views can become a valuable educational resource. Our research examines the subjects that interest families when they educate their children, their knowledge of education and educational models, and the degree to which families' interest in education is related to their knowledge of it. Finally, the paper examines the resources that families use when educating children in this age group.

Key words: family education, parents and children, educating parents, counselling programmes for families